

„Hihetetlenül jó helynek tartom a drámatagozatot”

Beszélgetés Fazakas Misivel

A sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceumban működik az ország egyedüli magyar nyelvű akkreditált drámatagozata, melynek életbe hívója és vezetője *Fazakas Misi*, az Osonó Színházműhely igazgatója. A két intézményt az ő személye kapcsolja össze, s ennek a kapcsolatnak köszönhetően a „drámások” számára – ha akarják – közvetlen lehetőség nyílik a szélesebb közönség előtti bemutatkozásra

is. De középiskolai éveik során másfelé is betekintést nyernek. Az intézmény főként az érlelődést, a döntés és az elköteleződés megszületését segíti. Mindehhez – ahogyan Misi emlegeti – „a színház csak ürügy”...

Alábbi beszélgetésünk az Osonó nyár eleji kolozsvári vendégszereplése előtt készült.

– *Mi motiválta a drámatagozat létrehozását? Kérlek, beszélj a kezdetekről!*

– Az intézmény életbe hívása is az Osonóhoz köthető. A marosvásárhelyi Színművészeti Egyetem végzőseként 2000-ben már az Osonó vezetője voltam, és az egyik előadás után azon gondolkodtam, milyen jó lenne valamilyen hivatalos formát találni az akkor még a Mikes Kelemen Líceum diákszínházaként működő Osonónak. Gondolataim mind akörül forogtak, hogy egy drámaosztályt kellene létrehozni a Mikesben. Aztán megtudtam, hogy a román tanügyi törvények értelmében erre nincs lehetőség, ez csak a művészeti líceumokban lehetséges. Ekkor fordultam a Plugor Sándor Művészeti Líceumhoz, ahol zene, képzőművészet és tánc tagozat működött akkor. Az iskola vezetősége igent mondott a drámatagozat indítására. Országszerte kevés ilyen volt akkor, hiszen alig pár éve engedte meg a törvény a drámatagozatok indítását. Előttünk székelyudvarhelyi és csíkszeredai művészeti líceumok is próbálkoztak ezzel, de rövid időn belül megszűntek az osztályaik. Most már úgy tűnik, hogy mi vagyunk a nagy túlélők, hiszen immár 17 éve működik a sepsiszentgyörgyi drámatagozat.

Fazakas Misi jelenlegi drámatagozatos diákokkal.

Az én hozzáállásom tulajdonképpen mindig is az volt, hogy ez nem egy középiskolás színésznevelde. Tehát nem az van, hogy megpróbáljuk legyűrni a szakmát a színházat szerető fiatalok torkán, amikor ők – 15–16 évesen – az önkeresésben, a személyiség kibontakoztatásában, önmaguk megismerésének egy nagyon fontos fázisában vannak. Sokkal inkább az van, hogy a színházi gyakorlatok „ürügyén” találunk ki és tanítunk olyan tantárgyakat, tartunk olyan tevékenységeket és képzéseket, amelyek az önismeretet, az önértékelést, a beszédkészség fejlesztését, a rugalmasságot, a nyitottságot, a gondolkodásmód kialakulását segítik. Ilyen módon „ki tudjuk bontani” azokat a fiatalokat is, akik sokszor bizonyos problémákkal, frusztrációkkal vagy traumákkal érkeznek. És én 17 év után is azt mondom, hogy mindehhez a színház, a játék fantasztikusan jó eszköz. Azt gondolom, hogy minden iskolában kötelezően be kellene vezetni a drámaoktatást.

Az Osonóval nagyon sok iskolában játszunk. Most is ilyen turnén vagyunk; végigjártunk öt-hat iskolát, és most is azt láttam, amit a korábbiakban: a fiataloknak segíteni kell. A tanügyi rendszeren belül, de egyáltalán a társadalmon belül nagyon kevés eszközünk maradt arra, hogy segítsünk nekik. A család a legtöbb esetben már nem képes erre. Be kell látnunk, hogy a mostani iskolai rendszer struktúrája sem teszi ezt lehetővé. Nem azt mondom, hogy a színház és a játék az egyetlen, de mindenképpen egy nagyon jó eszköz a fiatalok megszólítására, segítségére, és arra, hogy tükröt tartson eléjük. A drámatagozaton mi tulajdonképpen ebbe az irányba mozdultunk el. Sokszor megróttak bennünket, hogy egy végzős évfolyamból csak ketten-hárman mentek színművésze-

ti egyetemre, de ilyenkor én mindig azt mondtam, hogy számomra az is eredmény, ha egy tizenkettediket végzett drámás egészen pontosan tudja, hogy milyen pályát képz el a maga számára. Mert négy év alatt megismerte magát, megismerte az érdeklődési területét, nyitott volt, utána járt, keresgélt, és meg tudta fogalmazni a gondolatait, a vágyait, a jövőképét. És számomra az is eredmény, ha valaki egyértelműen kijelenti, hogy egyáltalán nem akar színész lenni, noha négy évvel ezelőtt éppen azért kezdte el nálunk a tanulmányait. Erre nemet mond, de másra – például orvosi, pszichológusi, filozófusi vagy egyéb pályákra – igent. És ebben a kérdésben egészen jó arányokról tudok beszámolni. Mindazok, akik a drámások közül egyetemet választanak, 95%-ban el is végzik, és kitarthatnak a választott hivatás mellett, szeretik azt. Végzettjeink egészen jó szakemberek a legkülönbözőbb területeken.

Gyakorlatilag tehát erre építjük fel a képzést, amit próbálunk egészen rugalmasan kezelni. A minisztériumnak van egy ajánlata, egy keretterv. Ezt a kerettervet én egészen gyengének tartom. Csak egy példát mondok: a drámaosztályok számára a tanterv 80 százalékban elméleti szaktantárgyakat ír elő. Egy 14–15 éves fiatal miért jönne drámaosztályba, ha heti egy-két órában színházesztétikát meg színházelméletet kell tanulnia? Ennek a helyzetnek az áthidalására aztán mi kitaláltunk bizonyos tantárgyakat, amiket bevallom, egy ideig „feketén” tanítottunk. Színházesztétikából például, amibe a mozgásképzés is beletartozik, szakembert hívtam, és ezt a tárgyat a mozgás esztétikájának neveztuk el. Nem elméleti óra maradt, hanem színpadi mozgásóra lett belőle.

Mi azt próbáltuk feltérképezni, hogy miben és hogyan lehetne megsegíteni a fiatalokat. Néztem és nézem a mai napig: sok esetben baj van az önbizalommal, a bátorsággal, gyenge a koncentrációképesség, esetleg önfegyelem sincs. Mivel a színház csapatban „történik”, megtanít csapatban gondolkodni, egymásért és önmagunkért felelősséget vállalni, a közösségi létezést megtapasztalni. Segít megtapasztalni azt, hogy mit jelent az én a többiek összefüggésében, és mit jelent a „mi” úgy, hogy még az „én” is érvényesül benne. Ez valóban legalább egy négyéves folyamat.

Mivel úgy tapasztaljuk, hogy egyre több a beszédhibás fiatal, a beszédtechnika bevezetése is szükségesnek látszott. Furcsa mód, ilyen jellegű tantárgyak nincsenek a kerettervben. Aztán tanítjuk a művészi beszédet, azt, hogy miként kell viszonyulni egy megírt szöveghez.

Szintén tapasztalom, hogy a fiatalok nem tudnak mit kezdeni a kezükkel, a lábukkal. A lányoknak megnő a mellük, ezt nem merik felvállalni, sokszor meggörnyednek. Ezek orvoslására is kitaláltunk tantárgyakat. Nagyon banális az, amiről én most itt beszélek, de mégis alapvetően fontosak. Szerintem most nálunk nagyon színes a képzés. Ennek biztosításához szakembereket hívok meg. Olyan embereket, akiknek a tudásában megbízok, és akiket érdekelnek a fiatalok. Például Csinta Samu újságírást tanít a 11. osztályosoknak. Van olyan, akinek nem megy a „színházasdi”, de kiderül, hogy az írásérzéke nagyon jó. Aztán bábozást tanítottok, mert azt is felfedeztük, hogy van, aki fél attól, hogy színpadon legyen, de mikor egy báb mögé bújik, akkor felszabadul, kiteljesedik, és élvezzi a játékot.

Régebbi drámatagozatos diákok

Én beszéd-készség-fejlesztést is tanítok, mert azt látom, hogy a fiataloknak ezen a téren kell segíteni. Tizenegyedikben egy fél éven keresztül beszéd-készség-fejlesztést tanultunk, hogy majd a szóbeli érettségiben ne legyen gond. Az közismert ugyanis, hogy ez a rendszer szóbeliztet az érettségiben, de a szóbeli megnyilvánulásra nem neveli a fiatalokat. Ilyen értelemben is egészen tragikus a tanügyi rendszer.

– *A nagy mennyiségű „leadott” anyag csendes befogadói sajnos nehezen jutnak szóhoz az iskolában. És ezért elsődlegesen nem ők a hibásak...*

– Egyértelműen nem. A mai napig pontosan azért csinálom a drámatagozatos nagy szenvedéllyel, mert azt gondolom, hogy nem a fiatalok a hibásak. Amikor a felnőtt társadalom nagy arroganciával lekezeletti őket, akkor azt gondolom, hogy azzal az energiával ki is találhatná, hogy miben tudna segíteni nekik. Ennek a rendszernek mi az üzenete? Az, hogy ha te megtanulod, és semmit sem teszel hozzá ahhoz, amit a tanárok 90 százaléka lediktál neked, akkor jó vagy. De amikor te kikerülsz az életbe, ami most már a 21. században van, akkor teljesen mással találkozol. Azzal találkozol, hogy neked kell megoldani, kitalálni az életedet. Ha munkanélküli leszel, neked kell rugalmasnak, nyitottnak lenni, hogy váltani tudj, és tovább tudj lépni. Tulajdonképpen olyan készségekre van szükséged, amelyeket az iskolában egyáltalán nem vagy csak minimálisan tanultál.

Nekem az a nagy kérdésem, hogy mit kezdünk a fiataljainkkal, azaz, hogy ők mit fognak tudni kezdeni magukkal tíz év múlva? Ezekre a kérdésekre az Osonóban és a drámatagozatoson is megpróbáljuk megkeresni a válaszokat, és az Osonónak ezért is van nagyon sok ifjúsági projektje. Az említettek érdekében azt gondolom, hogy minél több

helyre el kell vinni a fiatalokat. Hála Istennek, az Osonó *Regisztrált Tehetségpont* lett, tehát tudunk ilyen irányú pályázatokat írni, benne vagyunk a *Határtalanul!* programban, az Osonó pedig nagyon sokat turnézik külföldön, sok nemzetközi projektet szervezünk, és ezekre mindig viszünk diákokat is, hogy lássanak, tapasztaljanak, velük azonos korú fiatalokkal találkozzanak, hogy vegyék észre, ez a világ sokkal több, mint amennyit otthonról látnak belőle, vagy mint amennyit az oktatási rendszer el szeretne hitetni velük. Mi most pályázatokból minden félévben legalább két-három hétre el tudjuk vinni a drámás diákjainkat külföldre valamilyen projekt keretében. És amikor azért aggódnak az otthoni hangok, hogy „Istenem, hogy lemaradnak ezek a fiatalok”, akkor mindig azt szoktam megkérdezni, hogy „Miről maradnak le?” Hiszen az Osonóban volt már olyan kéthónapos turné, ahová elvittünk drámás fiatalokat is, mert játszottak az előadásban, így két hónapig nem jártak iskolába, szakmai gyakorlaton voltak. Az osztálytársak facebook-on, emailben, lefényképezve elküldték nekik az iskolai anyagot, amit a turnén megtanultak, bepótoltak, és amikor két hónap múlva, 15 országot végigjárva hazatértek, megírták a maguk kilenc-tízesét. Sajnos ennek az oktatási rendszernek a tragédiája az, amiről most beszélek. Merthogy ez azt jelenti, hogy ha a fiataljaink két hónapon keresztül nincsenek iskolában, és otthon, könyvekből tanulnak, akkor ugyanott tartanak, mint azok, akik végig az iskolapadban ültek. Én azt gondolom, hogy ezekkel a tényekkel szembe kell nézni ahhoz, hogy válaszokat kapjak arra a kérdésre, hogy milyen irányokba kell elmozdulni, amikor a fiatalok képzéséről beszélünk.

Mindent összefoglalva: a drámatagozatot egy olyan helynek tartom, ahol helyzetet és lehetőséget teremtünk, képzéseket, jó szakembereket biztosítunk ahhoz, hogy a tizenévesek személyisége fejlődjön, és az önismeretben (ezzel van nagy problémánk felnőtt korban is!) és a társismeretben egy nagyot lépünk előre.

Ennek a kérdésnek a lezárásaképpen érdekes eseteket mesélek. Mindenek előtt nyomtatékosítom, hogy a mi iskolánkban nincs reáloktatás. És képzeld el, hogy pár éve 12-ben az egyik legjobb színésznővendék azt mondja nekem, hogy rájött és felfedezte, hogy ő emberekkel akar foglalkozni, de nem a színházon keresztül: ő orvos szeretne lenni. Ezzel párhuzamosan egy másik osztálytársa is oda lyukadt ki, hogy orvos szeretne lenni. Picit meg is ijedtem tőle, hogy mi is lesz ebből reáltanulmányok nélkül... Közben megjegyzem, hogy ezek a fiatalok három dolgot biztosan megtanultak a drámaosztályban, ami szerintem alap, és erre épül minden. Az egyik az, hogy a kitarító munkának gyümölcse van, a másik az, hogy a munkát nem lehet kispórolni, a harmadik pedig az, hogy oda kell állni a dolgokhoz, és meg kell csinálni azokat. És ez a két fiatal elvégezte a drámaosztályt, majd kihagyott egy évet anélkül, hogy a szülők tanárt fogadtak volna melléjük, és otthon, egyedül (ami nagyon nagy szó 18 évesen!) felkészültek az orvosira. Állami helyre jutottak be, és most is állami helyeken tanulnak, harmadévesek. A drámaosztályban tehát el tudták sajátítani a legfontosabbakat: az ambíciót, a munkabírás képességét és azt, hogy tudjanak figyelni a belső hangjukra.

– Egyes szaktantárgyokról már említést tettél, kérlek, vezess tovább a saját tanulmányi rendszeretekben!

Jelenlegi drámatagozatos diákok

– Ehhez kapcsolódóan előbb elmondok valamit. Hála az Istennek, elég sok díjat kaptunk az országos színészmesterség tantárgyversenyeken, akár csapatban (előadással), akár egyéniben. Rajtunk kívül tizenhárom román nyelvű drámatagozat van. Igazi öröm, amikor ilyen közegben visszajelzik, hogy jó a képzés, jó az előadás, jól mondta el a monológot az a diák... Ilyenkor mindig Nemes Levente színész, volt színházigazgatóm jut eszembe, akitől azt tanultam kezdő színész koromban, hogy ha kisebbségi vagy, akkor egyetlen esélyed van: olyan minőséget produkálni, amit a többségnek muszáj elismernie. És mi ebben a nagyon jó minőség létrehozásában vagyunk érdekeltek, ez az irány. Mikor másodszor nyertük meg az országos tantárgyversenyt, odajött gratulálni Adrian Brăiescu, a művészeti oktatásért felelős államtitkár. Akkor bevallottam neki, hogy egyrészt nem azt tanítjuk, másrészt meg nem úgy, ahogyan a minisztérium előírja. Erre ő azt mondta, hogy ez egyáltalán nem probléma, csináljuk! És ekkor kértem, hogy ezt hivatalosítsuk. Benne volt. Így dolgoztam ki a moduláris oktatást a romániai művészeti középiskolák színház szakára. Azóta – már öt éve – mi modulárisan oktatunk. Ez azt jelenti, hogy két-három-négy hétig a diák csak arra az egy, maximum két tantárgyra figyel. Hogy mi ennek a célja? Például egy mozgásóra önmagában csak 45 perc lehetne, mert a mi iskolánkban ennyi egy tanóra. A mozgásórán pedig harminc perc a bemelegítés és tizenöt perc a lazítás – így tehát semmit nem tudnánk tanítani. A félévi vagy az egész évi órákat tömbösítve viszont három-négy hét alatt sok mindent lehet csinálni, s így van eredmény. Az eredmények egyértelműen azt bizonyítják, hogy ez a moduláris oktatás sokkal jobb, mint hetente egy-két órában foglalkozni valamivel. Ez tényleg nagy előrelépés a rendszerünkben.

Amúgy a Plugor Sándor Művészeti Líceumnak mi vagyunk a legfiatalabb tagozata, 2000-ben alakultunk. 1989 előtt ez egy zeneiskola volt, ezért ma is nagyon magas színvonalú az ilyen jellegű oktatás. 1990-ben lett lehetőség arra, hogy líceummá váljon az iskola. Akkor indult be a képzőművészeti oktatás, aztán a tánctagozat, ami sajnos utólag megszűnt, de szeretnénk újraindítani.

Mi kétfévente indítunk új drámaosztályokat. Nagyon sokszor kilencedikből is visszafelvételiznek hozzánk a diákok. Egyetlen akkreditált magyar nyelvű tagozat lévén egész Erdélyből jönnek hozzánk a diákok. Most már nagyon erős a mezőny. Mindig összevont osztályt indítunk, ez azt jelenti, hogy 14 képzőművész és 14 drámás tanulja együtt az általános műveltségi tantárgyakat, a szakot külön. A legutolsó felvételin, ami 2016-ban volt, a 14 helyre 28-an iratkoztak be. Végre ezt is elértük, de hát ezt ki kellett építeni. Tizenhét évvel ezelőtt lasszóval tudtuk valahogy befogni a csoport indításához szükséges hat embert.

Kétfévente van a felvételi, tehát 2018 májusában lesz a következő.

A tantárgyainkról... A főszak a színészmesterség, de mellette van improvizáció, művészi beszéd, beszédtechnika, színpadi mozgás. Aztán egy-egy évig újságírás, bábozás, filmkészítés is. Van egy művészeti menedzsment nevű tárgyunk is. Ennek keretében az Osonó színésze, Mucha Oszkár, aki egyben a társulat pályázati felelőse is, pályázatírást tanít. Úgy gondoljuk, hogy ma, amikor a pályázatok világát éljük, fontos, hogy 12. osztály végére minden drámás fiatalnak legyen egy jól mutató önéletrajza, tudjon motivációs levelet írni, és tudjon összeállítani és megírni egy egyszerűbb pályázatot. Tudja megfogalmazni, hogy mit és miért szeretne csinálni. A színháztörténet az egyetlen elméleti szaktantárgy, amit négy éven keresztül tanítunk, mert úgy gondoljuk, hogy ez tulajdonképpen hozzátartozik a színházi műveltséghez. És Perzser Boglárka kolléganőnk, aki dramaturg és drámapedagógus, ezért a játékon keresztül közelíti meg. Közben próbálunk ráhangolódni arra, hogy melyik évfolyamnak mire van szüksége. Máté Kincső, az Erdélyi Magyar Televízió *Kultúrcepp* műsorának vezetője is nálunk végzett, ő például médiaismeretet tanít. Ha több mindent kínálunk, könnyebb eldöntenie a fiatalnak, hogy mivel szeretne igazán foglalkozni a későbbiekben.

Felvételi előtt nagy hangsúlyt fektetünk a felkészítők tartására. Ennek egyrészt az a célja, hogy mi megismerjük a jelentkezőket, másrészt pedig az, hogy a fiatal is könnyebben tudjon dönteni, hogy valóban nálunk kívánja-e folytatni tanulmányait. Ha kilencedik közepén derülne ki, hogy mégsem ezt szeretné, az mindenkinek rossz lenne. A felvételin van egy interjú, egy kötetlen beszélgetés, van versmondás, olvasás első látásra, és van egy kis improvizáció is. Ez a fantáziagyakorlat igen fontos része a felvételinek, mert kreativitást kér, s ez nálunk alapvetően fontos. És a zenei képességeket is felméri a zeneszakos kollégák.

Az iskolában délelőtt van a szakoktatás és délután negyed kettőtől az általános műveltségi tárgyak oktatása. Nagyon jó a bentlakásunk, a drámaterem fölötti szobákban laknak a drámások, így abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy házicipőben le tudnak menni, és tudnak gyakorolni délutánonként. Néha persze felmerül, hogy nagyon

zsúfolt a program. Azt gondolom, hogy a szakórákon szívesen és lendülettel vannak jelen a hallgatók. Bár sok munka van ezekben is, azért többségük játékosan zajlik.

Igaz, hogy szinte egész nap iskolában vannak és dolgoznak a drámások, de azt gondolom, hogy jobb ez így, mintha lenne egy csomó fölösleges szabadidejük, amit még nem egészen tudnak kitölteni. Aztán lassan, ahogyan nőnek, kezdjük szabadon engedni őket.

Most például, miközben én itt turnézok, a sepsiszentgyörgyi drámások két nagy szoborpark akción vannak túl. Tizedik végétől már teljes önállóságra neveljük őket. Megértjük velük, hogy két év múlva mi már nem leszünk, így saját maguknak kell megszervezniük mindent. Most csak annyit mondtunk a 11.-es drámásoknak, hogy lesz a központban egy iskolabörze, és szervezzék meg magukat, vegyenek részt rajta az élő szoborparkkal.

Az elején tyúkanyószerűen mindig mindent megteremtettünk nekik, de aztán jött a visszajelzés, hogy 12. után sok csalódás érte őket. Ezért változtattunk: kilenc és tizedik osztályban nagyon ott vagyunk a fiatalok mellett, rengeteget beszélgetünk velük, meghallgatjuk őket. Az önismereti modul keretében tartott órákon a kilencedikeseknek van lehetőségük magukról beszélni. Előfordul, hogy egyesek a nekik szánt öt percet húsz-húszóra nyújtják. Ez azért van így, mert sajnos nincs, aki meghallgassa őket, pedig nekik lenne megosztanivalójuk. Ilyenkor persze hagyom őket beszélni, és újratervezek mindent. Amit egy tréningre terveztem, azt négy tréning alatt csinálom meg. De megéri, mert így megszületik valami.

Azt gondolom, hogy nemcsak a tanórán vagy a tréningen tanítunk, hanem a saját példánkkal és azokkal a helyzetekkel is, amelyekbe hozzuk a fiatalokat. Nem baj az, ha kudarcélményük lesz. Ha valami kudarcosra sikeredett, abból is le lehet vonni a következtetéseket. Én mindig arra biztatom a fiataljainkat, hogy ne féljenek hibázni! A hiba is nagyon fontos része a tanulási folyamatnak. Persze a jelenlegi tanügyi rendszernek nem

ez az üzenete. Tulajdonképpen az az üzenete, ha hibázol, akkor buta vagy, ha hibázol, akkor az rossz. Ezért nagyon nehéz rávenni a fiatalokat arra, hogy merjenek hibázni.

Az Osonó a Művészeti és a Népiskolával közösen három éve beindított egy pedagógusképzést is, és ott Prezsmer Boglárka és Mucha Oszkár kollégáimmal együtt pedagógusoknak tartunk képzéseket. Őket is arra biztatjuk, hogy merjenek hibázni. És merjék leleplezni azt, hogy hibáznak. Sokszor sajnós falba zárjuk magunkat. Ha látják, hogy mi is emberek vagyunk, akkor bátrabban megnyílnak előttünk, és jobban megbíznak bennünk. Bizalom nélkül szerintem nincs tanítás.

Fontos még kiemelnem, hogy folyamatosan nagyon jól működünk együtt az iskola igazgatóival. Azt érzem, hogy értékelik a munkánkat, és értékelnek bennünket. És ez egy fontos érzés. Ezelőtt három évig Löffy Gellért igazgatta a Plugor Sándor Művészeti Líceumot, aztán a korábbi igazgató, Sebestyén-Lázár Enikő vette vissza a stafétát. Fontos, hogy ők is művészetet oktatnak, és nem idegen légiósok, hanem az iskolából vannak, értik, hogy mi történik egy művészeti líceumban. Jó közegben vagyunk tehát. Valószínű, hogy ezt ki is érdemeltük, mert sokat dolgoztunk érte.

– *A sepsiszentgyörgyi drámások különlegesen jó helyzetben vannak azzal, hogy az Osonónál is kipróbálhatják magukat...*

– Az Osonó Színházműhelyünknek háromféle projektje van: színházi, oktatási és szociális. Mindháromba fontosnak tartjuk a középiskolás korú diákok bevonását. Mivel én az Osonót és a drámatagozatot is vezetem, nyilvánvaló, hogy elsősorban a drámás diákok kerülhetnek be az előadásokba és a különböző ifjúsági csereprogramokba. Nyáron is két ilyen lesz: osztrák fiatalokat várunk Sepsiszentgyörgyre, illetve mi megyünk majd Litvániába. Mindkettőbe bekapcsoljuk a drámásokat is. Az Osonó által leadott pályázatokon keresztül próbálunk lehetőséget és helyzetet biztosítani a drámás fiatalok egy részének. Elmesélem, hogyan működik ez, mert érdekes. Az Osonó például benne van egy ifjúsági csereprogramban, megnyertünk egy pályázatot, kell mennünk Litvániába. Ott tíz nap alatt hét ország fiataljaival közösen készül egy előadás. Ez egy fantasztikus projekt, lehet ismerkedni, angol nyelvet gyakorolni, tanulni, országot látni, utazni. Igen, de nekünk öt helyünk van, öt fiataalt vihetünk, és ebben a pillanatban 25 drámás diákunk van. Nem autoriter módon választom ki a szimpatikusokat, hanem belső pályázás útján történik a részvétel. A pályázatot a tagozat hirdeti meg az alábbi kritériumok figyelembe vételével: a diák szakjegyeinek átlaga, a magaviseleti jegy, igazolatlan hiányzások száma a szakóráról, motivációs levél, amiben megfogalmazza, miért szeretne utazni. Ugyanakkor az iskolán kívüli szakmai tevékenységet is értékeljük. Azt, hogy a pályázó milyen aktív a hétköznapi életben. Megkeresi-e magának a lehetőséget, ahol – például – elmondja a megtanult verset? Ez lehet az ő templomi vagy másfajta közössége, lehet ünnep vagy azon kívüli alkalom is. Szintén pontozzuk az önkéntes tevékenységet. Ezzel arra ösztönöznénk a fiatalokat, hogy ne üljenek a számítógépük előtt mindig, hanem menjenek el a Caritashoz, a Vöröskereszthez vagy bármilyen ifjúsági szervezethez, és ajánlják fel ott a segítségüket. Arra próbáljuk ránevelni őket, hogy aktív, cselekvő emberek legyenek, ne azt várják, hogy valaki más csináljon valamit, amihez esetleg ők is kapcsolódnak, ha úgy

van kedvük, hanem ők is tudjanak kezdeményezni. – Ilyen módon a pályázaton az öt legnagyobb pontszámot elért fiatalot vonjuk be az osonós programba. Most például öten jönnek velünk Litvániába, és ugyanígy kapcsolódnak be az osztrák fiatalokkal közös, Sepsiszentgyörgyön megvalósuló projektünkbe is. Ennek a pályázatnak is az az üzenete, hogy a fiataloknak a jelen tevékenységeikkel valamikor a jövőben el kell számolniuk. Ugyanúgy, ahogyan a múltjukkal, mondjuk az első félévi tevékenységeikkel most számolnak el. Fontos szempont, hogy arra vezessük őket, hogy mindig a legjobbat hozzák ki magukból. Tulajdonképpen ezt szeretném a zsigerükbe égetni. Mert az a világ jön, amelyik ezzel a kihívással szembesíti őket.

Az Osonó kétségtelenül nagyon nagy kiegészítése a drámatagozatnak. És mivel az Osonó jogi háttere egy civilszervezet, nagyobb lehetőség van pályázni. Amikor az Osonóval pályázunk, mindig gondolunk a drámásokra is, próbáljuk őket minél több projektbe bevonni. Ilyen értelemben is fontosak ezek a projektek, akár külföldi fiatalokkal való előadáskészítésről, akár egyszerűen csak arról van szó, hogy budapesti tanulmányútra megyünk. A tavaly decemberben például lehetőségünk volt arra, hogy egy egész osztályt elvigyünk Budapestre. Azon túl, hogy délelőtt közösen tréningeztünk a Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakközépiskola drámásaival, délután meg lehetett mutatni Budapestet olyan fiataloknak, akiknek a zöme még soha nem lépte át Kovászna megye határát. Megnéztük együtt a Parlamentet, a szent koronát, Budapest gyönyörű épületeit. A Terror Házába is ellátogattunk, hogy legyen fogalmuk arról, mi söpört itt végig az elmúlt 80–90 évben. Így könnyebben tudunk arról beszélni, hogy miért olyan nagy még mindig a szűklátókörűség Kelet-Európában és itthon, nálunk. Miért nincs tolerancia, miért vagyunk kirekesztőek, miért van gyűlölködés. Mindezt az elmúlt 90 év és a kommunizmus nagyban meghatározza. És ezzel találkoznia kell egy fiatalnak.

– *Miként értékeled az elmúlt tizenhét évet?*

– Tizenhét évvel ezelőtt tudatlanul, hályogkovács módján, de nagyon nagy lelkesedéssel indítottam el a drámatagozatot. Közben semmi más nem vezetett, mint a színház és a fiatalok iránti szeretet. És egy igen erős átadni-akarás munkálkodott bennem. Aztán sok mindent menetközben kellett megtanulni: a tagozatvezetést és egyáltalán a tanítást. Azt, hogy mit is jelent a fiataloknak segíteni, és egy szívet teremteni ebben a tanügyi rendszerben. Mérhető eredményeinkről beszéltem: a tantárgyversenyeken elért sikerek, a kétszeres túljelentkezés a felvételinél... Hála Istennek, jó híre van a tagozatnak! Bár tényleg délelőtt és délután is tanulnak a diákjaink, nem panaszkodnak erről másoknak. Ellenkezőleg, ők hívnak felvételizni fiatalokat, mondván, hogy ez egy vagány hely. Mindenki visszamegy a saját iskolájába, és ott mesél a drámatagozatról. Nagyon jó azt is megtapasztalni, hogy diákjaink szeretik és értékelik az iskolájukat. Ők jelentik ki, hogy ennél jobb helyen nem is lehetnének.

Egy másfajta eredményről... Amíg az elmúlt három-négy évben az érettségien átmenők arányával elég nagy problémája volt Romániának, addig a drámások átmenési aránya száz százalékos. Nálunk mindenkinek sikerül az érettségije. Az is egy jó eredmény, hogy mindenkit felvesznek arra az egyetemre, ahová jelentkeznek. A színművésze-

titől az orvosiig igen sokféle szakra jelentkeznek diákjaink. Megjegyzem, mi nem támogatjuk azt, hogy mindenki egyetemet végezzen. Én azt gondolom, hogy annak a rendszernek már vége. Sokkal jobban szeretnénk például, ha végzős diákjaink bekapcsolódna az Európai Unió önkéntes programjaiba. Ha elmennének egy évre egy civilszervezethez Európába.

Körülbelül két éve érzem azt, hogy igazán stabil ez a drámatagozat. És szintén nem régóta látom úgy, hogy jó, ha más hozzáállással, más gondolkodásmóddal és más módszerrel is találkoznak a fiataljaink. Ezért a sok említett tantárgy és szakember. Mindent összevetve én tényleg egy hihetetlenül jó helynek tartom a sepsiszentgyörgyi drámatagozatot. Sokszor nevetnek is a drámások, mikor mondom nekik, hogy ha én most kellene jelentkeznek középiskolába, biztos, hogy drámatagozatra jelentkeznék.

Ozsváth Judit